

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ОРГАНІЗАЦІЇ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ПРОСТОРУ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Р. О. Добровольська

Стаття присвячена дослідно-експериментальній підготовці майбутніх учителів музичного до організації музично-естетичного простору. Формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти є доволі складним динамічним утворенням, що безперервно розвивається. Сучасне освітнє середовище ЗВО покликане створити такі умови професійної підготовки, котрі б стимулювали формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти. Здійснений у дисертаційному дослідженні аналіз наукових і прикладних положень оптимізації професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, обґрунтування педагогічних умов формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти дозволили приступити до проектування і реалізації дослідно-експериментальної роботи з метою їх апробації. Під час формувального етапу дослідно-експериментальної роботи було апробовано модель формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти в освітньому процесі педагогічних ЗВО, перевірено достатність теоретично обґрунтованих педагогічних умов, що забезпечують ефективність формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти.

Ключові слова: музично-естетичний простір, експериментальна методика, музично-педагогічне проектування, інтеграція, проектна діяльність, вчитель музичного мистецтва.

EXPERIMENTAL METHODOLOGY OF TRAINING FUTURE TEACHERS OF MUSIC ART FOR ORGANIZATION OF MUSIC-AESTHETIC SPACE OF INSTITUTIONS

R. Dobrovolska

The article is devoted to research and experimental preparation of future music teachers for the organization of musical and aesthetic space. The formation of the readiness of the future teacher of music to organize the musical and aesthetic space of general secondary education is a rather complex dynamic formation that is constantly evolving. The modern educational environment of the Free Economic Zone is designed to create such conditions of professional training that would stimulate the formation of the readiness of future music teachers to organize the musical and aesthetic space of general secondary education. The analysis of scientific and applied provisions of optimization of professional training of future music teachers, substantiation of pedagogical conditions of formation of readiness of the future teacher of music art to the organization of musical and aesthetic space of establishments of general secondary education allowed to start designing and realization of experimental work for their approbation. During the formative stage of research and experimental work the model of formation of readiness of the future teacher of musical art to the organization of musical and aesthetic space of establishments of general secondary education in educational process of pedagogical universities was tested, sufficiency of theoretically substantiated pedagogical conditions organization of musical and aesthetic space of general secondary education institutions.

Keywords: musical-aesthetic space, experimental methods, musical-pedagogical design, integration, project activity, teacher of musical art.

Характерною ознакою сучасної шкільної музичної освіти є поліпрограманість, обумовлена прагненням до творчої варіативності. Спеціальна література останніх років відрізняється різноманітністю підходів до вирішення проблем музичної педагогіки та методики музичного виховання, варіативністю програм і навчально-методичних комплектів з предмету «Музичне мистецтво». У цих умовах для вчителя музичного мистецтва відкриваються великі можливості вибору стратегії і тактики музично-естетичної роботи з дітьми, застосування різних інноваційних технологій і експериментальних методик організації музично-естетичного простору закладу загальної середньої освіти.

Свідченням важливості проблеми формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності є значний інтерес до різних її аспектів з боку вітчизняних і зарубіжних педагогів. Завдання формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності розглядали у своїх працях відомі науковці О. Акімова, О. Абдуліна, В. Бондар, Л. Бровчак, В. Галузяк, І. Герасимова, Б. Гершунський, С. Гончаренко, К. Дурай-Новакова, В. Євдокимов, М. Євтух, О. Міщенко, В. Сластьонін, В. Шахов,

В. Щербина та ін. А. Алексюк, Я. Болубаш, І. Гаврик, І. Зязюн, В. Каплінський, С. Литвиненко, І. Підласий, О. Столяренко, Г. Троцько, І. Холковська присвятили свої праці дослідженню готовності як визначальної ознаки, що є синтезом якостей особистості, які обумовлюють її придатність до діяльності. Проблематиці формування готовності майбутнього фахівця до реалізації завдань професійної діяльності, спрямованої на розвиток творчої індивідуальності школяра, присвячені праці В. З. Левчук, О. Отич, Ю. Пелех, В. Фрицюк.

Особливості освітнього простору як складної, цілісної, відкритої системи, що характеризується сукупністю застосовуваних освітніх технологій, різними формами позанавчальної роботи, специфікою взаємодії з іншими освітніми та соціальними інститутами, аналізували О. Дубасенюк, М. Кісіль, Н. Рибка, А. Цимбалару, І. Шендрик. Водночас аналіз теорії і практики професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва свідчить, що проблема використання освітнього простору педагогічного університету як фактору формування готовності до організації музично-естетичного простору загальноосвітніх закладів поки що не виступала предметом спеціального дослідження.

На основі вивчення педагогічної і методичної літератури, а також урахування особливостей професійного самовдосконалення майбутніх учителів музичного мистецтва ми визначили комплекс педагогічних умов і розробили методику формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору ЗЗСО, що передбачає послідовну реалізацію чотирьох етапів (діагностичного, розвивального, рефлексивно-корекційного, оцінно-результативного) та застосування відповідних форм і методів роботи.

Метою статті є розкриття змісту педагогічних умов і розробленої та впровадженої в освітній процес методики формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти.

Дослідно-експериментальна робота, спрямована на формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти, окреслювала послідовне виконання завдань трьох етапів формування експерименту: діагностично-рефлексивного, розвивально-корекційного й оцінювально-результативного. Специфіка завдань кожного етапу обумовила вибір форм та методів навчання. Дані завдання здійснювалися шляхом змістових доповнень навчальних предметів, а саме «Методика музичного виховання», «Методика викладання фахових дисциплін», «Теорія і методика музичної освіти». Також авторську методику впроваджували у процесі викладання дисциплін вокально-хорового виконавства та інструментальної підготовки («Хоровий клас», «Хорове диригування», «Постановка голосу», «Спеціальний інструмент») та реалізації завдань спеціального курсу «Теорія і методика організації музично-естетичного простору».

Метою *діагностично-рефлексивного етапу* формування педагогічного експерименту є проведення діагностики готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти, впровадження експериментальної методики, одним зі складників якої виступав комплекс прийомів і методів, що сприяли прогресивно-результативному характеру здійснення освітньої діяльності з формування основ музичної грамотності, розуміння значення музичного мистецтва для взаємодії вчителя музики з дітьми та дорослими. Виходячи з загальної мети цього етапу, розкриємо його конкретні завдання:

1. Створити рефлексивний простір, в якому ті, хто навчаються, прагнуть до самоаналізу та формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти.

2. Формувати готовність майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти з урахуванням властивих для будь-якого студента особистісних і професійних якостей.

3. Забезпечити умови для виникнення в студентів навчальної мотивації.

На діагностично-рефлексивному етапі для розвитку фахової рефлексії майбутніх учителів музичного мистецтва, створення освітнього середовища, спрямованого на формування готовності студентів до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти, застосовували такий метод активного навчання, як ділова гра. Важливе значення надавалося також активізації пізнавальної діяльності студентів шляхом застосування інтерактивних технологій і групових форм організації навчання.

Проблемні ситуації були змодельовані таким чином, щоб їх розв'язання сприяло розвитку готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти. На цьому етапі застосовувалися такі ділові ігри, як «Академія веселої музики», «Молодіжні субкультури. Прес-конференція», «Колесо історії музики». Перша частина ігор вимагала попередньої підготовки, а інша відбувалася спонтанно, без планування та сценарію, що сприяло розвитку комунікативних умінь, застосуванню знань з музики та інших мистецтв, стимулювало до висловлювання особистих думок. Ділова гра «Музично-естетичний простір-мій зірковий час» дала змогу студентам

зрозуміти та оцінити власний досвід роботи у музично-естетичному просторі та свої особистісні дослідницькі якості.

Під час вивчення методики музичного виховання значна увага приділялася засвоєнню основ організації музично-естетичного простору та навчання студентів, у яких присутні особливості музично-педагогічного виховання. Під час проведення лекційних занять висвітлювались способи і прийоми професійної діяльності, а практичних занять – забезпечення рефлексивного підґрунтя підготовки до практики, формування ціннісного ставлення до методичних знань. Наприклад, у ході вивчення теми «Музично-естетичний простір як складник духовної культури суспільства, його пізнавальні та виховні можливості», що охоплювала відомості про виховну й естетичну функцію музично-естетичного простору, його значення як суспільного явища, було осмислено специфіку музичного мистецтва як соціального явища, як форми відображення дійсності, як складника культурно-освітнього простору суспільства; звернено увагу на поліфункціональність музично-естетичного простору, його функціональні особливості.

На першому етапі формувального експерименту у ході лекційних занять під час вивчення тем «Видатні композитори Поділля», «Професійно-педагогічна культура педагога-музиканта»; «Класика і сучасність: зустріч у мистецтві»; «Основні концепції професійно-педагогічної культури» було використано вправу «Ресурси для досягнення». Це дозволило здійснити пошук і виявлення ресурсів, потрібних для досягнення фахових цілей. У студентів формувалися вміння застосовувати особливості створеного освітнього середовища, що відображаються на ступені повноцінної реалізації себе у фаховій сфері та рівні готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти.

Набуття вмінь підготовки вчителя музичного мистецтва організовувати музично-естетичний простір забезпечували теоретичний («Методика роботи з хором») і практичний курси, у яких передбачено індивідуальні заняття з вокалу, диригування, спеціального інструменту та ін. Поєднання індивідуальних занять із навчального предмету «Диригування» з такими дисциплінами, як «Практика роботи з хором» (студенти вивчають їх протягом чотирьох років), а також різних видів практики сприяло формуванню професійної орієнтації та забезпеченню підготовки фахівця до організації музично-естетичного простору. Використання індивідуальної форми організації навчальної діяльності має найкращі умови для формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору. Адже тут є можливість для вільного спілкування з педагогом, виявляючи особистісний художньо-емоційний, інтелектуальний рівень та власний духовний досвід. Так, під час індивідуальних занять з «Постановки голосу», «Хорового диригування» студенти спілкувались з вітчизняними та зарубіжними музичними творами, аналізуючи їх образний зміст, музичне рішення, виховне значення. Тому майбутні педагоги-музиканти знайомились з кращими вокальними, вокально-хоровими творами та набули практичних умінь, досвіду, знання репертуару у жанрах хорового і вокального мистецтва, який безумовно буде необхідним і корисним під час роботи у загальноосвітніх закладах та організації музично-естетичного простору.

У процесі роботи над формувальним етапом педагогічного експерименту та під час фахової підготовки з дисциплін вокально-хорової й інструментальної підготовки значна увага приділялася поетапному впровадженню в освітній процес технології музично-педагогічного проектування.

Найвідповідальнішим різновидом навчальної діяльності, до якого залучалися студенти на першому етапі експерименту було освоєння технології музично-педагогічного проектування, що має на меті практичне ознайомлення майбутніх вчителів музичного мистецтва зі специфікою організації музично-естетичного простору в процесі поєднання різних видів музичної діяльності. Виконання музично-педагогічних вправ має залучати студентів до поєднання музичної і словесної діяльності. Цілісність підходу до інтерпретації музики в словесній і музично-виконавській її частині окреслює в очах студентів реальні ознаки, особливості музично-естетичного простору, дає змогу практичним шляхом пізнати його перспективи, інтегрувати у практичній діяльності різні види мистецтв, зіставити з можливостями власної художньо-педагогічної індивідуальності.

Розвивально-корекційний етап формувального експерименту логічно пов'язаний із визначенням сфери знань та обсягу вмінь, що забезпечують готовність до організації музично-естетичного простору, а також з їх самооцінкою майбутніми вчителями музичного мистецтва. Цільові установки впливають на студентів, виробляючи мотиваційні орієнтації, що інтенсифікують освітню діяльність, забезпечуючи продуктивне формування вищезазначеної готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Виходячи з загальної мети, схарактеризуємо основні завдання цього етапу:

1. Спрямувати розвивальне навчання на формування мотиваційно-ціннісного ставлення до майбутньої фахової діяльності.
2. Збагатити систему знань щодо майбутньої діяльності та професійних функцій шляхом впровадження форм і методів фахової підготовки.
3. Створити емоційно сприятливу атмосферу на заняттях.

4. Сформувати готовність майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти з врахуванням гетерохронності особистісного розвитку кожного суб'єкта навчання.

Виконання завдань цього етапу дослідно-експериментальної роботи дозволило студентам відчути себе майбутніми професіоналами, розкрити творчий потенціал, суттєво розвинути професійну самосвідомість. Вирішальним принципом рефлексивного навчання є активність і включення майбутніх учителів музичного мистецтва в освітній процес як його суб'єктів [7]. Використані рефлексивні методи навчання створювали проблемні ситуації вибору, поглиблювали здатність до фахової самооцінки, актуалізували емоційну пам'ять колишнього освітнього досвіду та повторні відчуття, змушували до рефлексії своїх внутрішніх станів і властивостей зовнішньої поведінки. Головними методами, що складають рефлексивну практику викладання в ЗВО, є: рефлексивно-ділова гра, рефлексивна бесіда, рефлексивне оцінювання результатів заняття, дискусія, аналіз змодельованих ситуацій, написання есе та творів-роздумів.

Засобами реалізації завдань розвивально-корекційного етапу формуального експерименту були специфічні методи та форми навчання: «мозковий штурм»; створення опорної мозкової мапи «mind-map»; кейс-метод «case-study»; метод «653», ділова гра; рольова гра; метод проектів; дискусія; бесіда; тренінг; проблемний семінар; групова робота; методи і форми змішаного навчання, рефлексивне читання, що позитивно впливають на формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти.

Формування рефлексивної культури є важливою умовою розвитку особистісної зрілості майбутніх учителів, сприяє формуванню їх професійної Я-концепції, дає змогу переосмислити акумульований досвід фахової взаємодії, оцінити свою відповідність професійним вимогам [1, с. 140]. Актуальність викладання спеціального курсу «Теорія і методика організації музично-естетичного простору» на цьому етапі зумовлена закономірністю оптимізації системи формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти. Залучення студентів до зазначеної діяльності, з одного боку, допомагало формуванню професійних знань, умінь і навичок, елементів спеціального мислення та пам'яті, а з іншого, – піднесенню адекватної професійної Я-концепції. Метою створення курсу «Теорія і методика організації музично-естетичного простору» освіти був розвиток умінь фахового самопізнання студентів, що стимулює їхнє особистісно-професійне становлення в умовах ЗВО. В основу курсу було покладено ідею взаємодії професійного та особистісного розвитку. Важливим було послідовне усвідомлення студентами можливості та необхідності самопізнання, самовдосконалення та саморозвитку. Проведення занять передбачало дотримання принципів довіри в спілкуванні, практичної активності й відкритого зворотного зв'язку. Кожний учасник доводив свої здогадки, думки та пропозиції щодо того, як оптимізувати особистісну стратегію взаємодії. Студенти аналізували особистий стиль професійного спілкування та діяльності, зіставляли ефективність способів діяльності та прийомів впливу в спеціально змодельованих ситуаціях [2]. До основної частини курсу ввійшли бесіди та дискусії на теми: «Як я уявляю музично-естетичний простір школи», «Бар'єри у фаховій компетентності під час організації музично-естетичного простору», «Ринок професійних якостей педагога-музиканта», «Цілі та справи», «Дорожня мапа педагога-музиканта». Розв'язання завдань курсу «Теорія і методика організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти» логічно продовжилося в діловій грі, семінарах та проектній роботі, котрі були впроваджені в діяльність студентів. Презентація навчальної мети і завдань спецкурсу повинна бути безпосередньо пов'язана з тим результатом, який має досягнути учасник навчання. Саме тому, висвітлюючи їх, необхідно акцентувати увагу на перспективі навчальних досягнень студента. Виявлення очікувань студентів дає можливість викладачу побачити, чи зрозуміли вони мету та завдання даного спецкурсу. Ця інформація дає можливість більш гнучко підходити до кожного із запланованих етапів формуального експерименту [4].

Реалізуючи завдання розвивально-корекційного етапу формуального експерименту та враховуючи завдання педагогічної умови нашого дослідження, а саме *інтеграція змісту професійної підготовки студентів шляхом реалізації міжпредметних зв'язків* нами запропоновано комплекс вправ, які максимально допоможуть майбутньому фахівцеві у виконанні вищезазначеної мети.

Для розуміння студентами сутності поняття «інтеграція» ми пропонували переглянути різні методи роботи (не обов'язково мистецького спрямування) і визначити, який вид інтеграції у даному методі і який змістовий матеріал було інтегровано [4]. Як відомо, будь-яка інформація засвоюється студентами тільки тоді, коли виконуються відповідні дії з навчальним матеріалом: перетворюють його, модифікують, встановлюють зв'язки тощо. Такий процес може відбуватися при вирішенні певного поставленого завдання. Саме тому потрібно було не просто дати студентам визначення поняття «інтеграція» чи обговорити, які види інтеграції існують, необхідно було використати такі методи та прийоми, щоб студенти в процесі творчої діяльності набували вміння інтегрувати художній матеріал з різних видів мистецтва. Для цього ми використали методи перспективного планування та створення уявної моделі

заходу та мозкового штурму. Серед яскравих прикладів інтеграції нами було обрано такі, як: театральне мистецтво та українські свята й обряди. На нашу думку, розробка студентами уявної моделі таких заходів, має «включити» їх у процес пошуку та інтеграції різних компонентів, оскільки жодна театралізація чи обрядове свято неможливе без цього [4].

Дидактичний інструментарій здійснення інтегративних музично-педагогічних технологій ґрунтується на методах і прийомах порівняння — встановлювання спільних і відмінних рис між різними художніми явищами, та аналогії — пошуку часткової схожості між ними за допомогою виявлення і стимулювання образних асоціацій. В основі технології лежить так званий компаративний аналіз (від латин *comparativus* — порівняльний) — порівняльний метод, який набув найбільшого поширення в лінгвістиці [5]. Будь-які види порівняння дають змогу глибше розкрити ті чи інші ознаки, які лишаються прихованими при їх вивченні в межах однієї мікросистеми.

Ефективним прикладом позааудиторних занять було відвідування театрів, концертів, екскурсій, проведення майстер-класів з наступним обговоренням, що сприяло усвідомленню поняття «музично-естетичний простір», адже його організація можлива не тільки в умовах дидактичної діяльності. Такі види позанавчальної діяльності студентів-музикантів активізувало пізнавальний та навчально-професійний інтерес. Стимул творчості спонукав студентів до творчої активності, оригінальності у створенні інтерпретацій музичного твору, активізував їх ініціативність, енергійність, бажання самовдосконаливатися у різних видах музичного виконавства. Для реалізації таких завдань було запропоновано організацію музичних тематичних вечорів, присвячених творчості відомих композиторів та виконавців. Також пропонувалося створити аудіо- та відеопрезентації концертних виступів відомих виконавців з метою аналізу та усвідомлення їх професійних якостей, високого рівня виконавської майстерності [6]. Важливим методом формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору було написання рецензій, творів-есе після виступів виконавців, концерти яких вони відвідували.

Мета формувального експерименту – спонукання студентів до самостійного здобування знань та роботи з самовдосконалення – зумовила використання таких форм роботи, як проблемний семінар і метод проектів. Проблемний семінар як форма роботи з формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти дозволив розв'язувати такі завдання, як креативне використання раніше набутих знань і вмінь.

Проблемні ситуації у формувальному експерименті утворювались в основному двома шляхами: 1) проблемна ситуація створювалася перед введенням нового матеріалу; 2) теоретичні та практичні завдання ставилися так, що для їх реалізації треба було опанувати нові знання та вміння.

Для формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти ми використовували та поєднували різноманітні форми активного навчання, обираючи актуальні теми семінарських занять. Студенти виявляли активність під час обговорення таких проблем на семінарських заняттях:

1. Недоліки сучасної музичної освіти та шляхи їх подолання.
2. Умови, необхідні для набуття якісної музичної освіти.
3. Особистісні та професійні якості як складові професійної компетентності сучасного фахівця музичної освіти.
4. Професійна самосвідомість як першооснова високого рівня знань і набуття фахових вмінь майбутніми вчителями музичного мистецтва.
5. Використання досвіду розвинутих країн з метою вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти.

Проектна технологія покликана розвинути пізнавальні, інформаційні, конструктивні, прогностичні вміння майбутніх фахівців, сприяє особистісному фаховому самовдосконаленню та саморозвитку. Метод проектів, використаний нами на формувальному етапі експерименту, передбачав адаптацію до майбутньої діяльності вчителя музичного мистецтва, сприяв вдосконаленню вмінь роботи в команді, готував до стресових ситуацій і знаходження з них виходу, давав змогу ефективніше працювати з навчальним матеріалом і використовувати особисті знання в будь-якій реальній ситуації, стимулював зацікавленість до навчання й оволодіння сучасними технологіями. Креативний підхід до виконання проектів, самостійність на всіх етапах їх здійснення сприяли підвищенню рівня готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти. Метод проектів не заміняв, а доповнював інші технології навчання. Його користь та ефективність полягала в можливості застосування в різнорівневих групах, тобто коли участь у проектній діяльності брали і слабкі, і сильні студенти [3].

Виконання проектів допомогло студентам зрозуміти ступінь усвідомленості і вмотивованості вибору ними професії; сформулювати «проблемні зони» професійної підготовки на цьому етапі; зробити висновки щодо відповідності їх професійних планів та очікувань у поточній ситуації. Під час презентації кожного індивідуального проекту в групах обговорювалися проблемні питання у формі дискусії, що спонукало студентів вільно висловлюватися та обмінюватися думками.

На *оцінювально-результативному етапі* впровадження експериментальної методики значимість дій студентів полягала в усвідомленні набуття таких особистісних і професійно важливих якостей, як самостійність, ініціативність, креативність, відповідальність, критичність мислення, прагнення до професійного саморозвитку та самовдосконалення.

Після проходження спецкурсу для аналізу умінь організовувати музично-естетичний простір, зі студентами була проведена ілюстрація дискусії на тему: «Мій музично-естетичний простір». Для залучення студентів до дискусії пропонувалося створити «метаплан». Мета даного завдання – спокійний аналіз набутих навичок до організації музично-естетичного простору та зосередження на пошуку шляхів удосконалення. Особливу увагу на підсумковому зрізі було приділено динаміці якісного показника за кожним критерієм і в цілому за рівнем сформованості готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору. Для достовірності результатів дослідження обробку отриманих емпіричних даних було проведено за допомогою методів математичної статистики, що послужило матеріалом для кількісного та якісного аналізу цих результатів.

Результати формувального етапу експерименту засвідчили, що визначені педагогічні умови та розроблена методика дають змогу підвищити ефективність підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти.

Література

1. Галузяк В. М. Активізація рефлексивних процесів як умова розвитку особистісної зрілості майбутніх учителів / В. М. Галузяк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М.Коцюбинського. Серія: «Педагогіка і психологія». Випуск 39. – Вінниця, 2013. – С. 134-141.
2. Кадикало О. І. Психологія і педагогіка. Особливості проведення навчальних дискусій : навчально-методичний посібник / О. І.Кадикало. – Львів : ЛІБС УБС НБУ, 2013. – 20 с.
3. Коваленко Є. Групова навчальна діяльність учнів як інноваційна технологія / Є.Коваленко, Р.Микитуха // Психолого-педагогічні науки. – 2012. – № 1. – С. 81-85.
4. Лі Цзяці. Методика формування проектних умінь майбутніх учителів музики в процесі вивчення фахових дисциплін : дис. канд. пед. наук спец.: 13.00.02 «Теорія та методика музичного виховання» / Лі Цзяці. – Одеса, 2018. – 243 с.
5. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва в основній школі : методичний посібник для вчителів / Л. М.Масол. – Київ : Шкільний світ, 2012. – 128 с.
6. Пастушенко Л. А. Педагогічна технологія розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих мистецьких навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Л. А.Пастушенко. – Рівне: Рівненський держ. гум. ун-т., 2017. – 244 с.
7. Холковська І. Л. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів на основі рефлексивного підходу / Холковська І. Л. // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. – 2019. – Випуск 59. – С. 103-109.

References

1. Haluziak V. M. Aktyvizatsiia refleksyvnnykh protsesiv yak umova rozvytku osobystisnoi zrilosti maibutnykh uchyteliv / V. M. Haluziak // Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.Kotsiubynskoho. Seriiia: «Pedahohika i psykholohiia». Vypusk 39. – Vinnytsia, 2013. – S. 134-141.
2. Kadykalo O. I. Psykholohiia i pedahohika. Osoblyvosti provedennia navchalnykh dyskusii : navchalno-metodychnyi posibnyk / O. I.Kadykalo. – Lviv : LIBS UBS NBU, 2013. – 20 s.
3. Kovalenko Ye. Hrupova navchalna diialnist uchniv yak innovatsiina tekhnolohiia / Ye.Kovalenko, R.Myktyukha // Psykholoho-pedahohichni nauky. – 2012. – # 1. – S. 81-85.
4. Li Tsziaisi. Metodyka formuvannia proektnykh umin maibutnykh uchyteliv muzyky v protsesi vyvchennia fakhovykh dystsyplin : dys. kand. ped. nauk spets.: 13.00.02 «Teoriiia ta metodyka muzychnoho vykhovannia» / Li Tsziaisi. – Odesa, 2018. – 243 s.
5. Masol L. M. Metodyka navchannia mystetstva v osnovnii shkoli : metodychnyi posibnyk dlia vchyteliv / L. M.Masol. – Kyiv : Shkilnyi svit, 2012. – 128 s.
6. Pastushenko L. A. Pedahohichna tekhnolohiia rozvytku profesiinoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv muzychnoho mystetstva u vyshchykh mystetskykh navchalnykh zakladakh : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / L. A.Pastushenko. – Rivne: Rivnenskyi derzh. hum. un-t., 2017. – 244 s.
7. Kholkovska I. L. Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv na osnovi refleksyvnoho pidkходу / Kholkovska I. L. // Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriiia: pedahohika i psykholohiia. – 2019. – Vypusk 59. – S. 103-109.